

D

E

B

A

T

PÆNHEDEN DOMINEREDE

Af Mette Øbro

Tableau: Man sidder ved et stort rundbord i et kongreshus og konverserer høfligt først til den ene, så til den anden side. Ryggen er vendt mod de andre borde, som hver især udgør en lukket enklave. Lyden af samtaler summer, men ikke for højlydt, ikke for løssluppet. I baggrunden spilles der dæmpet kammermusik. Er det en middag oven på et byrådsmøde eller fejringen af et direktørjubilæum? Er det et velgørenhedsarrangement? Nej, det er festmiddagen ved den 8. årskonference for kvinde- og kønsforskningen i Danmark, en forskning, som har sit udspring i rødstrømpernes græsrodsbevægelse, hvilket ville være meget svært for en outsider at regne ud, ud fra dette tableau.

Den formelle festmiddag var symptomatisk for en konference, som på trods af arrangørernes store indsats ikke var helt vellykket, fordi formaliseringen og pænheden dominerede. Man følte sig mere som gæst ved et selskab end som aktiv diskussionsdeltager: den fælles bestræbelse syntes at gå ud på at spille sin rolle så passende og pænt som muligt, så tingene forløb glat, problemløst og uden de store uoverensstemmelser. Formaliseringen, som også kendes fra tidligere konferencer, betyder generelt, at rolfordelingen ligger fast (autoriseret oplægsholder versus respektfuld spørger), den høflige

omgangstone ligger fast, og uenigheden kommer kun til orde i paneldiskussionen, hvor den til gengæld qua sin planlagte og strukturerede karakter mister sin farlighed.

Måske *er* konferencedeltagerne slet ikke så uenige, problemet er bare, at den nuværende struktur ikke i særlig høj grad åbner op for muligheden af at være det. Karakteristisk nok leveredes konferencens mest provokerende indlæg af en outsider ukendt med vore interne normer for 'korrekt' conferenceopførsel, nemlig englænderen J. A. Mangan. Ikke at indlæggets indhold i sig selv var særlig provokerende – pointen var, at aggression som kulturelt fænomen i øjeblikket androgyniseres, idet mænd ikke længere har 'forbehold' på den – men Mangan forsøgte slagkraftigt at sælge sin tese i en sand regn af overheads og lysbilleder som bevisførelse over for et publikum, han tydeligvis regnede for modvilligt, og det var denne aggressive adfærd, som var det egentligt provokerende (og lidt komiske). Mangans optræden er ikke et efterlevelsseværdigt forbillede, men den sætter fokus på, at vi andre måske er for konsensusorienterede, for enige om at gøre det hele 'pænt'.

I hvert fald var en vis frustration og skuffelse over konferencen den fælles følelse blandt de deltagende medlemmer af Gefions daglige ledelse på vej hjem i toget. Måske er konferencen blevet for fastlåst i sin form? Den velkendte form – plenumforelæsninger blandet med et par workshops og en

paneldebat – synes at ligge fast; det drejer sig bare om at hælde nyt indhold på (dette være sagt uden at undervurdere det store arbejde, der ligger i konkret at udfylde formen). Problemet er, at med en så fast skabelon risikerer man at miste blikket for, hvad der var målet med det hele og i stedet komme til at dyrke formen for formens skyld. Hvis målet for årskonferencen er at debattere og problematisere, at få en dialog i gang imellem de forskellige grupperinger, der findes – teoretisk, fagligt, regionalt og generationsmæssigt – inden for kvinde/kønsforskningen, er det måske nødvendigt at nedbryde den gængse form og starte forfra ud fra spørgsmålet: hvordan realiseres dette mål bedst muligt?

Ikke bare overordnet, men også på detailplanet kunne konferencen trænge til, at man fokuserede mere på dens formål. Hvad er intentionen med den enkelte forelæsning og workshop – og ikke mindst: hvem er dens målgruppe? Er det faglige specialister eller alment interesserede? Eksempelvis syntes Bodil Marie Thomsens indledende forelæsning "Filmens Divaer" at være mere henvendt til et snævert filmfagligt publikum end til en tværfaglig forsamling, mens Kathy Davis' forelæsning "Reconstructed bodies, reconstructed selves" om kvinders valg af skønhedsoperationer med større held ramte et bredt publikum. Hvad angår workshops, er der bedre mulighed for at differentiere mht. målgrupper, og det skulle man måske benytte sig af: i stedet for at en-

hver workshop i princippet henvender sig til alle, kunne man ved hver enkelt workshop markere, om den er henvendt til specialister eller til alment interesserede; om den er en introduktion til emnet eller et åbent debatforum osv. Ligeledes bør man overveje, hvad formålet med paneldebatten er: skal den igangsætte diskussion, der kan fortsættes uformelt blandt deltagerne bagefter, eller skal den sætte punktum for konferencen? Dette års placering som sidste punkt på programmet betød, at paneldebattens indlagte diskussion trods tankevækkende oplæg blev tabt på gulvet, fordi alle var for trætte.

Der er således mange ting, man kunne tage op til revision. Ovenstående skal ikke læses som et anklageskrift, men som nogle refleksioner over konferencens form, som forhåbentlig kan bidrage til at forbedre den. For årskonferencen er et vigtigt samlingspunkt for Anmeldelsen er skrevet i dialog med den daglige ledelse i Gefion.

*Mette Øbro
Stud.mag.
KU*

Medlem af den daglige ledelse i Gefion (lokalforeningen Øst for Storebælt under Foreningen for Kvinde- og Kønsforskning i Danmark)

SNART SEKS PROFESSORER I KØNSFORSKNING-

Fra et besøg i Stockholm

Af Bente Rosenbeck

Da jeg for ti år siden var med til at arrangere et nordisk seminar om humanistisk kvindeforskning, hvor der skulle være et panel om organisering af kvindeforskning og undervisning, var der ingen tvivl om, at hovedindlægget skulle komme fra Danmark. Vi var foran. Siden begyndelsen af 1980'erne havde vi haft centre, var i 1986 begyndt med formaliserede kurser i kvindeforskning etc. Her ti år efter ville det se helt anderledes ud. Danmark er blevet bagtrop i Norden, både hvad angår kvindeforskning og ligestilling på universiteterne. Det er min konklusion efter et ophold på Centrum for kvindoforskning på Stockholms Universitet, hvor jeg også besøgte ligestillingskonsulenterne både her og på Uppsala Universitet.

Jeg besøgte Stockholm, fordi vores to centre sammen med centrene i Helsingfors og Oslo har etableret et Nordplus netværk, hvis primære opgave er at udveksle studerende, men hvor der også er mulighed for, at lærerne kan komme på et korterevarende ophold. Der var gang i mange aktiviteter, mens jeg var der. Ikke færre end 3 store septemberkonferencer var under planlægning, og så havde jeg fornøjelsen af at deltage i et planlæg-

nings- og visionsseminar i den svenske skærgård, og fik sommerens første, meget hurtige bad fra Strandsbadstuen.

Under planlægning på Centrum var en konference, som skulle afholdes i anledning af, at centrum havde 10 års jubilæum, og at det var 20 år siden foreningen Forum for kvindeforskning og kvindelige forskere var blevet dannet. Kernen i konferencen var oplæg fra de fem sidstansatte professorer i genusforskning på Stockholms Universitet, heraf var de tre historikere. I Danmark findes endnu ikke en eneste professor i kvinde- og kønsforskning, og det er næppe, fordi der mangler kvalificerede forskere – for den sjette professor, i Sverige, bliver den danske Drude Dahlerup. Den anden konference er en stor studenterkonference Rosa moln & Blå dunster, og den tredje en nordisk konference om undervisning i kvinde- og kønsforskning.

Sverige er kommet senere igang med at opbygge formaliseret undervisning i kvinde- og kønsforskning, men udviklingen er gået hurtigt. I Stockholm har der igennem adskillige år været afholdt kurser på a- og b-niveau (svarer hver til 1/2 årsværk) og nu starter et overbygningskursus på c-niveau (1/2 årsværk). Til næste år er der planer om at oprette en etårig engelsksproget masteruddannelse i Gender Studies.

Den store forskel på Danmark og Sverige er, at kvinde- og kønsforskningen, i Sverige udvikler sig og er under ekspansion. Man ser gerne ovenfra, både fra politisk og ministeriel hold, at der sættes akti-

viteter igang. Centrum finansierer sin virksomhed med såvel eksterne (permanent bevilling fra forskningsrådet) som interne midler. Det er et andet slags center end dem vi kender, en slags Kvinno i universitetsregi, på samme måde som jeg så det sidste år på flere Berlinske universiteter. Det betyder, at forskning ikke er det primære, men at det snarere er centrum's opgave at servicere forskerne. Der er ansat en forstander og en fast kontoransat, samt studentermedhjælpere til f.eks. studievejledning og planlægning af konferencer. Desuden er der i sammenligning med mit centers tre kontorer rigeligt med plads til forskerrum. Så alt i alt bliver det et rimeligt stort center, hvor planlægningsmøder kan samle mellem 10 og 20 kvinder. Jeg oplever, at det er rigtigt, at det københavnske center, som Hanne Dam har skrevet, lider af anoreksi. Og situationen er endnu værre, end da hun skrev det sidste efterår. Omend det ikke er vedtaget, er der planer om at nedlægge ikke bare vores, men flere andre små centre på KUA.

For at ikke alt skal være jammer, så tror jeg, at vores forudsætninger for undervisningen er bedre, fordi den er forskningsbaseret, og fordi de studerende er mere studievante, når de kommer hos os. Ca. 1/3 af dem som begynder på kvindestudier i Stockholm tager kurset som deres første kursus på et universitet. De har ikke selv basis i et grundfag og dermed ingen forudsætninger for at tænke tværfagligt. Situationen er meget anderledes, også

hvad angår detaljplanlægning. Svenske kurser planlægges på forhånd og godkendes i mindste deltagelse med alle litteraturhenvisninger. Friheden til egne emner og opgivelser synes ikke at være store, hverken for lærerne eller de studerende. Til gengæld kan man få et godt overblik over kurserne i Sverige i *Kvinno- och Genusvetenskap. Förteckning över grundutbildningskurser vid centra/fora för kvinnoforskning vid Sveriges Universitet og högskolor 1997/98*. Eller man kan gå ind på Centrum's hjemmeside og derfra linke videre til resten af Sveriges kvindeforskningsmiljøer.

Ligestillingskonsulenter har man haft i Sverige i mange år. Men i de seneste år er der sket en reorganisering, hvor man ansætter folk med en doktorafhandling i tre-årige projekter. Der findes såvel langstidsplaner som årsplaner. På Uppsala Universitet har man vedtaget brug af positiv særbehandling i rekrutteringsstillinger i perioden 1997 til 99. Og så er et af målene, at i 1999 skal 15 % af professorerne være kvinder. Også dette arbejde kan følges på internettet.

De to ligestillingskonsulenter havde haft dansk besøg for kort tid siden fra en eller anden institution, de kunne ikke huske hvilken. Men mit gæt er, at de nok kom fra Forskningsministeriet. Og mit håb er, at initiativerne må komme herfra. Efter 1 1/2 år i Københavns Universitets ligestillingsudvalg, hvor rektor sidder for bordenden, men hvor hovedsamarbejdsudvalget forsat er negativt indstillet, tror jeg ikke længere

på, at der kommer initiativer ud af arbejdet på universitetsniveau.

Jeg kunne da heldigvis fortælle, at der er ved at ske noget herhjemme med Freja-midlerne og Kønsbarriere projektet. Men det er udelukkende ligestillingen, der har vundet lidt gehør i Forskningsministeriet. Både universiteter og forskningsråd halter bag efter.

Hvad er det der gør forskellen på Sverige og Danmark? Jeg har ikke svaret, men måske gør det en forskel, at i vores naboland har ligestilling og genusforskning forlovet sig med hinanden. Læser man i den svenske forskningsproposition, så siges det klart, at kønsforskning dels har som formål at skabe nye indfaldsvinkler på anden forskning dels at fremme ligestilling. Vi har nok selv

været medvirkende til at adskille de to ting. I 1992, da de første undersøgelser af kvindelige forskere blev publiceret, var det næsten umuligt at få offentligheden til at forstå, at ligestilling og kvinde- kønsforskning ikke er det samme. Og så fik vi måske ikke sagt tydeligt nok, at kvinde- og kønsforskningen både leverer redskaber til at forstå og forklare uligheder i samfundet generelt samt kan komme med forslag til at udligne forskellene. Uden kvinde- og kønsforskning ingen reel ligestilling. Det er også her vi skal søge årsagen til, at mandeforskningen ikke har det for godt i Danmark.

Vi kan jo tro på, at vi kommer efter det. Nogle vil sikkert håbe, at det er fordi vi er foran i Danmark, at kvindeforskning er ved at blive afviklet. Men

det er der intet, der tyder på, set i et internationalt perspektiv. Og den højere prioritering i Sverige af Genusforskning har sat sig mange spor. Der er kommet en hel boghylde af publikationer fra kvindemagtudredningen, der oprettes en forskerskole under temaet Genus i Linköping, et nationalt sekretariat i Göteborg er under opbygning og et større antal professorater under besættelse både til kvindelige forskere og til kvindeforskning.

Bente Rosenbeck

Center for Kvinde og
Kønsforskning
Københavnsuniversitet
Njalsgade 80
DK-2300 København S
Danmark